

transparant

EDITORIAAL

Tijd voor herbronning om dan te herbeginnen

Ze komen volop binnen, de foto's van vrienden en collega's die genieten van een welverdiende vakantie. De ene ligt aan het strand, de andere trekt de bergen in. Velen genieten van cultuur, veraf en dichtbij. Een enkeling plaatst een foto met een goed boek, of geeft aan een cursus te volgen. Zelf tekende ik in op de digitale zomercursus 'Spirituele meesters' van Kerknet. En er liggen uiteraard nog enkele boeken te wachten ...

De zomer is ook het scharnier tussen twee werkjaren. Voor het IPB was het voorbije jaar al druk, maar de échte uitdagingen liggen nog voor ons. Daarom even een terugblik om dan vooruit te kijken.

Een terugblik

In het werkjaar 2018-2019 namen we de aanloop naar het project 'IPB Toekomst'. We willen na 50 jaar IPB een balans opmaken. Vanwaar komen we? Waar staan we nu? Hoe kijken we naar de toekomst? Waarop zetten we in? We plaatsten een vacature en hebben een deeltijdse projectmedewerker aangeworven. Zij zal ons helpen om krijtlijnen uit te zetten voor de toekomst. Daartoe brengt ze de veranderingen in visie en missie van het IPB in de loop van de voorbije 50 jaar in kaart. Ze gaat ook te rade bij andere lekenfora in Europa en verder. Ze koppelt onze geschiedenis aan de evolutie van andere kerkelijke adviesorganen en breder in de wereldkerk. Daar legt paus Franciscus vooral de nadruk op synodaliteit, samen op weg gaan om te onderscheiden waar het op aankomt. Er komt ook een bevraging naar de verwachtingen omtrent de rol en opdracht van het IPB.

Er is nog een heel ander project dat we voorbereidden in de voorbije maanden: 'Van innovatie naar vitaliteit'. Dat biedt een veelbelovende kans voor de Kerk om ongebaande wegen te gaan. Meer informatie hierover vind je op de achterzijde. En dan was er natuurlijk onze 'gewone' werking. We mogen terugkijken op vier boeiende Fora: omgaan met psychische

kwetsbaarheid, kunst in de Kerk, ethisch omgaan met geld en de zorg voor ons gemeenschappelijk huis. De verslagen kon je lezen in Transparant. We hebben de indruk dat elk van deze thema's aansloot bij vragen en bekommernissen die leven en dat onze leden nieuwe inzichten en suggesties mee naar huis namen. We rekenen vooral op hun engagement om de informatie en adviezen verder te verspreiden in hun netwerken.

In de loop van de maand september kan je de informatie over het voorbije werkjaar ook terugvinden op de website in de vorm van ons jaarverslag.

Tijd voor herbronning

Ondertussen is de vakantie volop aan de gang. Net als vele anderen genieten we van een periode die kansen biedt tot herbronning. Zon, zee, een lagere werkdruk, ontmoetingen met vrienden en familie, een reis veraf of dichtbij, een daguistap, enkele stiltedagen, een fietstocht of terrasje, ... allemaal kansen die het leven in een ander perspectief zetten. Het hoofd en de handen mogen even stilvallen. De batterij wordt opgeladen om er na de vakantie weer tegenaan te gaan.

Waar we naar uitkijken

Het werkjaar 2019-2020 meldt zich beloftevol. Op 6 juni 2020 vieren we ons 50-jarig bestaan in Gent. En natuurlijk gaat er nog heel wat voorbereidend werk aan vooraf om uit te klaren hoe en met wie we zullen vieren. We starten ook voluit met het innovatieplatform rond vitaliteit. De aanwerving van een coördinator zal tegen september rond zijn. Met de projectoproep willen we vele creatieve en enthousiaste ideeën kansen geven om waar te worden. Via ondersteuning van initiatieven gericht op de toekomst hopen we het vuur van de Geest aan te wakkeren en zo mee te werken aan een nieuwe dynamiek van de Kerk in ons land. En daar kunnen we alleen maar warm van worden!

Een fijne zomer

We wensen iedereen een fijne zomer toe. En misschien mag jij het ook meemaken, wat iemand op Facebook schreef: "Godzijdank: er was licht! Genieten van een vroege zonsopgang in een tuin die al volop leeft. Heerlijk ..."

Christa Damen, voorzitter

Ecologische bekering uit zorg voor ons gemeenschappelijk huis

Zaterdag 25 mei kwam het IPB in Antwerpen samen om na te denken en ideeën uit te wisselen over 'Laudato Si', de encycliek over een integrale ecologie. Hiervoor werd aan twee deskundigen gevraagd om het onderwerp in te leiden. Stijn Demaré, stafmedewerker van TAU, franciscaanse spiritualiteit vandaag, was de eerste spreker. Dan volgde Karel Malfliet, stafmedewerker van Ecokerk, dat de verbinding legt tussen ecologie, christelijke spiritualiteit en de sociale leer van de Kerk. Beide sprekers gaven voorbeelden en suggesties om concreet aan de slag te gaan zowel in ons persoonlijk leven als in onze organisaties en parochies. We werden ook uitgedaagd om onze sociale en politieke verantwoordelijkheid op te nemen. Gespreksstof genoeg voor de deelnemers die in kleinere groepen nadachten over motieven en concrete stappen voor een ecologische bekering.

Zuster moeder Aarde

Stijn Demaré benaderde de encycliek van paus Franciscus vanuit een drievoudige dynamiek van confrontatie - ommekeer - verbondenheid. Alles begint met de confrontatie met de werkelijkheid van de ecologische crisis (hoofdstuk 1 van 'Laudato Si'). Hoe gaan wij om met deze ongemakkelijke waarheid? Demaré verwees naar de ontmoeting van Franciscus van Assisi met de melaatse. Zoals zijn tijdsgenoten was Franciscus vervuld van angst en afgrijzen telkens als hij melaatsen tegenkwam. Pas wanneer hij op een dag één van hen omhelst, gebeurt er iets wat hem verandert. De confrontatie met de toestand van onze Aarde doet ons vandaag ook vaak liever wegstijgen. Ze roept angst op of leidt tot ontkenning of woede en zelfs depressie. Ze haalt ons uit onze comfortzone en stelt ons voor de keuze om een innerlijke ommekeer te maken en samen met anderen onze levensstijl aan te passen (hfdst. 6 'Laudato Si').

Paus Franciscus spreekt over een ecologische bekering, een verandering van het hart die ons leert om anders in relatie te staan met elkaar, met de Aarde en met God. In 'Laudato Si' klinkt een duidelijke roep om rechtvaardigheid en aandacht voor de armsten. De landen die het minst bijgedragen hebben tot de ecologische crisis worden nu immers het meest getroffen door de catastrofale gevolgen. Samen vormen we één grote mensenfamilie en zijn met elkaar verbonden in ons gemeenschappelijk huis. Het evangelie roept ons op tot een universele broederschap waarin ook de komende generaties hun plaats krijgen (LS hfdst. 4). Als christenen mogen we hiervan getuigen door te kiezen voor eenvoud en kwetsbaarheid in een wereld vol verspilling en vervuiling.

Grote urgentie

Karel Malfliet, stafmedewerker van Ecokerk, wees eerst en vooral op de grote urgentie om anders te gaan leven. Met recente cijfers en

beloftes uit de klimaatconferenties liet hij zien hoe traag en weinig concreet de aanpak van de wereldleiders is. Greta Thunberg en de klimaatspijbelers hebben ons in de voorbije maanden verplicht om de confrontatie aan te gaan. Voor christenen is deze crisistijd een creatieve tijd, een 'tijd van schepping' waarin we onze roeping als 'medescheppers' ernstig moeten nemen. Vanuit een positief visioen kunnen we persoonlijk, als organisatie of gemeenschap en met de grotere wereldgemeenschap stappen zetten. We kunnen de drie geboden van onze tijd 'Gij zult consumeren, produceren en concurreren' ombuigen naar een ethiek van het genoeg. Zo krijgen de hedendaags schaarse luxeproducten als tijd, aandacht, lucht, water, stilte, ... opnieuw kansen. De veranderingen waartoe we opgeroepen worden, liggen op verschillende terreinen: verwarming, verplaatsing, bouwen, eten...

Malfliet gaf enkele concrete voorbeelden om ons aan het denken te zetten. Op de website onder klimaatplan en klimaatnetwerk (<https://netrv.be/ecokerk>) zijn ideeën te vinden op maat van heel verschillende doelgroepen zoals jeugdbewegingen en parochies. Daar is ook een checklist die helpt om een eigen klimaatplan op te stellen. Inzake investeringsbeleid hebben de bisschoppen in 2016 beslist om de financiële reserves niet langer te investeren in de exploratie of ontginning van fossiele brandstoffen, maar in een klimaatvriendelijke en duurzame economie en hernieuwbare energie. De opvolging daarvan, ook door de diverse kerkelijke vzw's, verdient onze aandacht. Met Klimaat scholen 2050 heeft vzw IRO gezorgd voor een gemakkelijke instap voor scholen die willen investeren in zonnepanelen op het dak of energiebesparende maatregelen in de gebouwen. De zorginstellingen kunnen beroep doen op ESCO's om hetzelfde te doen. Zo'n 1500 scholen en 775 zorginstellingen zetten al de stap. Het is bemoedigend te zien hoeveel scholen, zorginstellingen, jeugdbewegingen, parochies en organisaties al een klimaatplan hebben opgesteld en bezig zijn met de uitvoering. Maar het gaat niet

alleen om technische oplossingen, maar ook om gemeenschapsopbouw en aandacht voor sociale rechtvaardigheid, zodat de transitie geen nieuwe ongelijkheid of armoede veroorzaakt.

Oproep tot bekering

Meer dan ooit zijn we ons dus bewust dat verandering nodig is. Omwille van de kleinkinderen, onze gezondheid, het behoud van onze woonomgeving en om vele andere motieven, vinden we dat er stappen gezet moeten worden. In de gesprekken klonk ook een heilige verontwaardiging en diepe bewogenheid met het lot van de slachtoffers van onze levensstijl.

Angst voor de toekomst mag niet de (enige) motor voor een ecologische bekering zijn. Er is een positief verhaal nodig om cynisme en scepsis tegen te gaan. 'Laten we als Kerk inzetten op broederschap en verbinding zoeken', was de boodschap. Waar mensen goed bezig zijn in kleine en grotere initiatieven, verdienen ze onze steun en bevestiging. Want van 'weten' naar 'doen' is dikwijls een moeilijke stap. We laten ons verlammen door de complexiteit van de keuzes die we moeten maken. Of we vinden een excuus om vandaag nog niet te veranderen van gedrag. Ik zou de fiets kunnen nemen maar het regent of ik ben gehaast of...

Samen weten we meer

Omdat alles met alles samenhangt, is het soms heel lastig om te weten welke keuze het meest verantwoord is. Voor voeding spreken we van de korte keten. Maar wat als de lokale slager zijn vlees uit het buitenland invoert? Of: welke maaltijden bieden we aan op de parochiale eetdag? Want we willen graag een goede opbrengst verzekeren. Niet enkel ecologische overwegingen maar ook financiële belangen spelen mee, zowel privé als voor organisaties. En de voorbije jaren is er een heuse markt ontstaan die eco-labels gebruikt zonder dat de consument nog weet wat daarmee bedoeld wordt. We pleiten voor een grotere transparantie voor wat op de markt verschijnt als 'groen' of 'eco'.

Het vraagt ook overleg om onze keuzes zo verantwoord mogelijk te maken. Samen weten we meer dan alleen en de afweging gebeurt best in overleg als het over de belangen van een groep gaat. In onze bewegingen en parochies groeit het besef dat onze keuzes gevolgen hebben voor het geheel van onze Aarde en haar bewoners. Bijgevolg willen we in de beslissingen die we nemen ook aandacht hebben voor onze relatie met de Aarde en met onze meest kwetsbare medemensen dichtbij en veraf.

Op politiek vlak is die aandacht nog niet echt doorgedrongen in de praktijk. Partijen die inzetten op verbondenheid of op

armoedebestrijding, leggen niet altijd een link naar ecologische thema's. Toch is de zorg om ons gemeenschappelijk huis geen apart 'probleem' maar een manier om naar alle domeinen van het leven en samenleven te kijken. En het is bij uitstek een bovenlokale invalshoek waarbij de overheid een belangrijke rol te spelen heeft. Op alle beslissingsniveaus is die ecologische 'bril' trouwens een noodzaak geworden. Dat betekent concreet dat er tijdens vergaderingen en overlegmomenten tijd en ruimte wordt gegeven aan deze manier van kijken.

Het klimaat verandert ook mij

We zijn er intussen van overtuigd dat het klimaat verandert maar ook dat het klimaat rond dit thema nu anders is dan 10 jaar geleden. De confrontatie met de urgentie om iets te doen, vormt een grote maatschappelijke uitdaging. We mogen niet wachten met acties tot iedereen overtuigd is. Uit de actie zelf kan hoop ontstaan en reflectie. En goede voorbeelden werken inspirerend.

Verantwoordelijken voor vorming kunnen in hun programma's systematisch ook de zorg voor de Aarde inbouwen. Beleidsverantwoordelijken in bisdommen en verenigingen kunnen initiatieven nemen die bij alle medewerkers of leden terecht komen en niet enkel de gemotiveerden bereiken. De positieve kant van verandering kan versterkt worden door mensen ervaringen te laten opdoen van de weldaad van versobering. Enkele dagen in een abdij of in de natuur nodigen uit om de luxe van stilte, tijd en zuivere lucht te herontdekken. Wereldwijde verbondenheid stimuleert de bereidheid om af te zien van 'altijd meer' en om goederen en kansen te herverdelen.

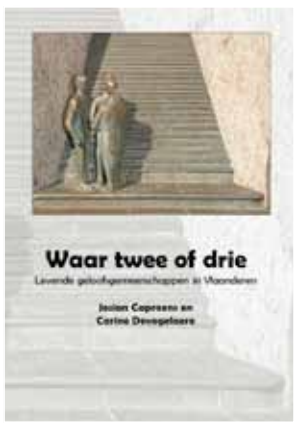
Vanuit het besef van urgentie houden de Verenigde Naties op 23 september een extra klimaattop. En begin oktober wordt in Rome een bijzondere synode gehouden over het Amazonegebied met als thema: 'Nieuwe wegen voor de Kerk en een integrale ecologie'. In 2015 riep paus Franciscus 1 september uit tot Wereldgebedsdag van Zorg voor de Schepping. Met de keuze voor die datum sloot hij aan bij de orthodoxe Kerk, die op 1 september sinds 1992 zo'n bijzondere gebedsdag houdt. De Wereldraad van Kerken stelde in 1997 voor om een scheppingsperiode in te stellen. Die loopt van 1 september tot 4 oktober, het feest van Franciscus van Assisi, de klimaat- en vredesapostel bij uitstek. Misschien is dat een heel concrete aanleiding om als christenen op alle plekken waar we geëngageerd zijn (hernieuwde) aandacht te geven aan de zorg voor onze Aarde.

Carine Devogelaere

Van innovatie naar vitaliteit

Het IPB als innovatieplatform

In 2019 wordt het IPB een innovatieplatform voor levende geloofsgemeenschappen. Met dit nieuwe project, dat gedurende enkele jaren zal lopen, schrijft het IPB een volgend hoofdstuk aan het verhaal dat in 2015 gestart is met het onderzoek naar 'levende geloofsgemeenschappen'. Met dat onderzoek peilde het IPB naar de feitelijke en de wenselijke situatie van geloofsgemeenschappen in Vlaanderen. In 2016 volgde de publicatie van een brochure en er werd ook een interactieve kaart gelanceerd via de website www.gelovenbeweegt.be. Ondertussen zijn we vier jaar verder. Het kerklandschap verandert snel. Veel parochies zijn ondertussen opgegaan in grotere pastorale eenheden. Dit noodzakelijke herstructureringsproces heeft tijd en energie gekost. Nu dit grotendeels achter ons ligt, verschijnt opnieuw de uitdaging om naar de toekomst te kijken en om ons af te vragen welk soort geloofsgemeenschap we willen zijn. Forumlid en vicaris in het bisdom Brugge Pierre Breyne liet

het al optekenen in een interview in *Kerk&leven* enkele maanden terug: de Kerk moet opnieuw leren innoveren, "als de Kerk niet vernieuwt, heeft ze over tien jaar niet veel impact meer". Met het innovatieplatform dat we nu bouwen, willen we toekomstgerichte en positieve impulsen geven aan lokale geloofsgemeenschappen, om met innoverende projecten te gaan experimenteren.

Wat gaat dit innovatieplatform precies doen?

Een eerste belangrijke stap is de aanwerving van een projectcoördinator 'innovatie en vitaliteit', die verantwoordelijk wordt voor de uitbouw van het platform. De vacature werd de afgelopen weken gretig gelezen en doorgestuurd. We hopen dat de projectcoördinator binnenkort kan starten! Een tweede belangrijke stap is het publiceren van een projectoproep, om innovatieve/creatieve/experimentele/... ideeën op het spoor te komen. Een cruciale voorwaarde is dat het projecten zijn die een boost kunnen geven aan de vitaliteit van de lokale geloofsgemeenschap. De projectoproep is gepland voor het vroege najaar van 2019. Met de oproep willen we vernieuwende ideeën op het spoor komen die – om het met het onderzoek uit 2015 te zeggen – de feitelijke situatie van de geloofsgemeenschap dichterbij de wenselijke situatie brengen. Dit kan in verschillende domeinen: diaconie en engagement in de samenleving; geloofsverkondiging of gemeenschapsofbouw; maar ook in communicatie, vrijwilligersbeleid of strategische planning.

Het uiteindelijke doel is dus om te weten te komen hoe we de vitaliteit van geloofsgemeenschappen anno 2020 kunnen verhogen. Welke vernieuwende methodieken, projecten of recepten zijn succesvol om op een hedendaagse manier een geloofsgemeenschap te vormen? Een gemeenschap die verbonden is met de samenleving en die in dat gesecculariseerde landschap een unieke plaats inneemt. Een gemeenschap waar mensen zich thuis mogen voelen en tegelijk opgeroepen worden om zich met het lot van anderen in te laten. Deze zoektocht is helemaal niet zo nieuw als het misschien lijkt. In Duitsland bijvoorbeeld zet de stichting Bonifatius Werk in op pastorale innovatie; in de protestantse Kerk in Nederland worden 'pionierskerken' ondersteund en in de Engelstalige wereld spreekt men over 'Fresh Expressions of Church'. Niet verwonderlijk dat er veel nieuwe literatuur verschijnt over innovatie in geloofsgemeenschappen.

Ondersteuning met expertise, uitwisseling én budget

Met de projectoproep worden jaarlijks een tiental boeiende ideeën van lokale geloofsgemeenschappen geselecteerd. De betrokkenen worden uitgenodigd om deel te nemen aan een 'learning community' om ervaringen uit te wisselen en expertise te delen. Dat is de derde belangrijke opdracht van het innovatieplatform. De geselecteerde projecten kunnen ook een stevige financiële ondersteuning krijgen. Denk maar aan de opstartkost voor een 'ecclesiopreneurship'-project, de kosten voor een hedendaagse communicatiestrategie, een freelance medewerker voor een ketenzorgproject, een screening om je geloofsgemeenschap 'Laudato-Si-proof' te maken, een geloofscommunicatieproject met hedendaagse kunstenaars ... Dit alles wordt concreet gemaakt wanneer de projectoproep verschijnt.

Samenwerking als succesfactor

Om dit innovatieplatform succesvol uit te bouwen, werkt het IPB samen met verschillende partners. Het Academisch Centrum voor Praktische Theologie van de KU Leuven wordt een belangrijke partner voor de learning community, maar ook voor het peilen naar wat werkt en wat niet. Ieder geselecteerd project zal dus nauwgezet opgevolgd worden. Hefboom vzw wordt de partner voor de financiële knowhow, opvolging en rapportering. En Porticus België is als filantropische stichting op twee manieren betrokken, ten eerste als verstrekker van de noodzakelijke financiële middelen en ten tweede als internationale partner, want dit innovatieproject wordt ook in Nederland en in Duitsland ontwikkeld. Er zal in de toekomst dus ook internationaal uitgewisseld worden.

Samenwerking is dus een eerste cruciale succesfactor. Een andere succesfactor is de creativiteit en de inventiviteit van lokale geloofsgemeenschappen, om interessante en beloftevolle ideeën te ontwikkelen en ermee aan de slag te gaan.

Meer informatie zal verschijnen op de IPB-website en op www.gelovenbeweegt.be.